

**До Дня Європи в Україні
Державний архів Донецької
області презентує добірку архівних
документів**

«Вклад європейців у розвиток промисловості Донеччини»

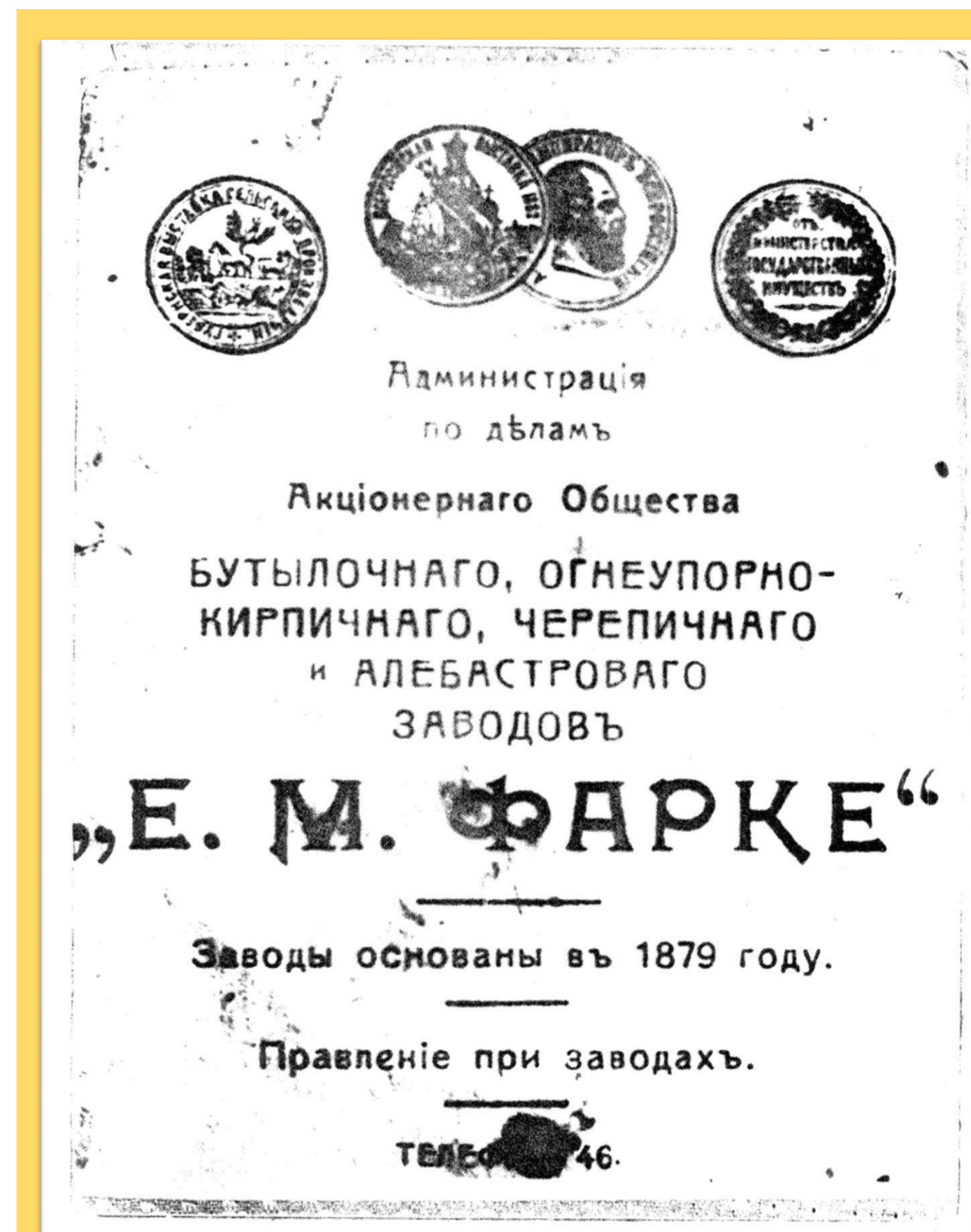

**Державний архів
Донецької області**

У XIX ст. в Донбасі відбувається стрімкий розвиток промисловості: вугільної, важкої, металообробної, хімічної тощо. Це дало поштовх для виникнення розвинутої мережі залізничного транспорту. На базі існуючих рудників, підприємств розвивається акціонерне підприємництво. Але не завжди місцевим акціонерним товариствам вдавалося знайти достатньо коштів на їх розвиток. Іноземні інвестори, яких приваблювали природні багатства нашого краю, перш за все кам'яне вугілля, на пільгових умовах будували вугільні шахти, металургійні, машинобудівні та інші підприємства. Таким чином, створювалися змішані акціонерні товариства з іноземним капіталом Франції, Бельгії, Німеччини, Великої Британії, Італії.

Рекламна емблема Голландського товариства з розробки кам'яної солі в Росії. м. Бахмут. ДАДО, фотокаталог, Бахмут, 30.JPG

Рекламний проспект заводів, які засновано пруським підданам Едмундом Петровичем Фарке. м. Бахмут. ДАДО, фотокаталог, Бахмут, 32.JPG

Листівка Машинобудівного та чавуноливарного заводу інженера Е.А. Боссе. <https://fromdonetsk.net/bosse.html>

Разом із розвитком промисловості розвивалась і інфраструктура населених пунктів, будувались дома, школи, церкви, готелі та банки.

Центрами промислової міграції стали Єнакієве, Костянтинівка, Краматорськ, Дмитріївка (Макіївка), Юзівка (Донецьк).

Будівля магазину збудованого німцями. сел. Нью-Йорк, дата невідома. Інтернет-видання/газета "Новинарня"

Будинки британських робітників. м. Юзівка, 1918 рік. ДАДО, фотокаталог, Уельс, 107.JPG

NEG. No. 88.182

CERTIFIED COPY of an ENTRY OF MARRIAGE
within the District of *British Consul Yagoroy*

Application Number *PSR. R. 25418*

District of <i>British Consul</i> at <i>Yagoroy</i>							
1886 MARRIAGE solemnized at <i>Yagoroy</i> in this Consular Office							
No.	When married	Name and surname	Age	Condition	Rank or profession	Residence at the time of marriage	Father's name and surname
16	28 April	<i>Thomas Caddick</i>	25	Bachelor	<i>Put and Bolt Maker</i>	<i>Hughesofka</i>	<i>George Caddick</i>
32		<i>Mary Ann Taylor</i>	19	Spinster		<i>Hughesofka</i>	<i>Charles Taylor</i>

Married in the *Consular Office* according to the *Rites & Ceremonies of the Church of England* without *separately* by me, *Signed H. H. Mabelsy H.B.M.*

The marriage was solemnized between us *(Signed) Thomas Mark Caddick* in the presence of *(Signed) Edward Edwards Acting Consul (A.S.O.)* and *(Signed) Mary Ann Taylor* in the presence of *(Signed) Henry Taylor*

CERTIFIED to be a true copy of the certified copy of an entry in a Register of Marriages in the Consulate above mentioned.
Given at the GENERAL REGISTER OFFICE, LONDON, under the Seal of the said Office, the *26th* day of *June* 19*86*.

This certificate is issued in pursuance of the Marriage Act 1949. Section 45 (3) provides that any certified copy of an entry purporting to be sealed or stamped with the seal of the General Register Office shall be received as evidence of the marriage to which it relates without any further or other proof of the entry, and no certified copy purporting to have been given in the said Office shall be of any force or effect unless it is sealed or stamped as aforesaid.

CAUTION—It is an offence to falsify a certificate or to make or knowingly use a false certificate or a copy of a false certificate intending it to be accepted as genuine to the prejudice of any person or to possess a certificate knowing it to be false without lawful authority.

Cons. KA 7901

Копія свідоцтва про шлюб британських робітничих в Юзівці. м. Юзівка, 1918 рік. «Відомості про нареченого – Томас Каддік, британський підданий, 25 років, неодружений, спеціальність – виробник гайок та болтів, місце проживання на момент шлюбу м. Юзівка. Батько Джордж Каддік, спеціальність – виробник гайок та болтів. Відомості про наречену – Мері Енн Тейлор, британська піддана, 19 років, незаміжня. Батько Чарльз Тейлор, спеціальність – лудильник (рос. лудильщик).» ДАДО, фотокаталог, Уельс, 03.JPG

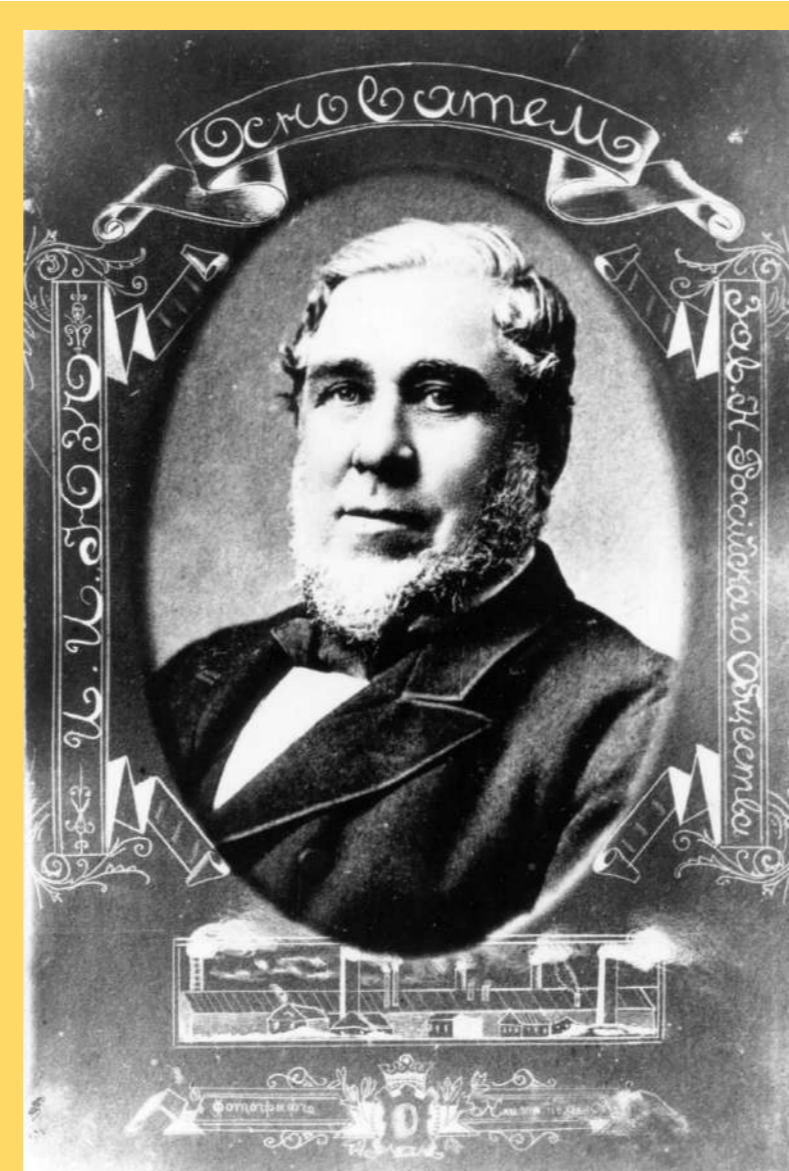
Вид на вулиці м. Юзівки. 1918 рік. ДАДО, фотокаталог, Уельс, 111. JPG

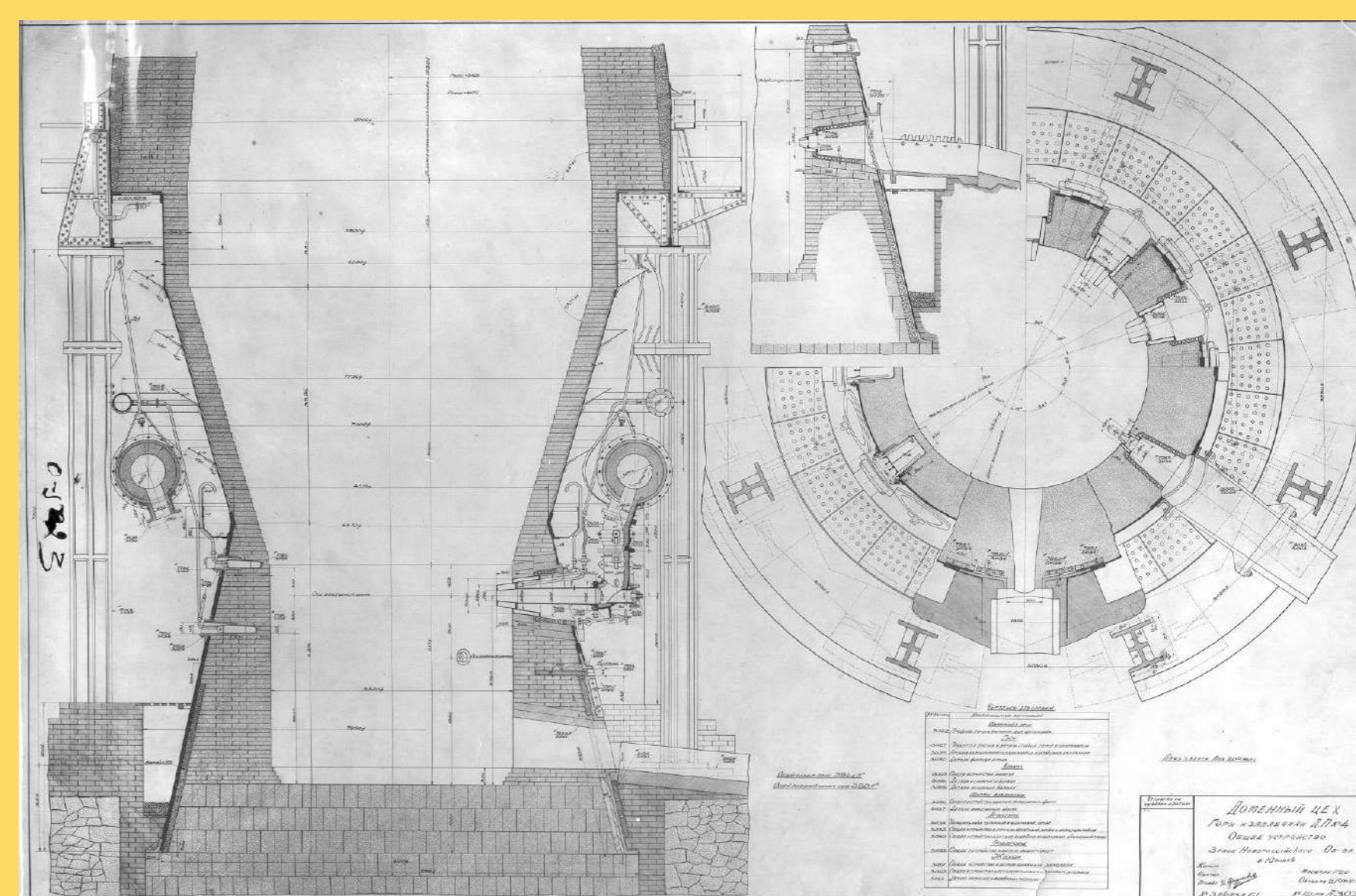
Хлібний ринок і церква. м. Юзівка, 1918 рік. ДАДО, фотокаталог, Уельс, 112.JPG

Джоном Юзом засновано Новоросійське товариство кам'яновугільного, залізобудовного та рейкового виробництва. Головна контора знаходилась в Юзівці, правління - в Лондоні, відповідальна агенція - в Петербурзі.

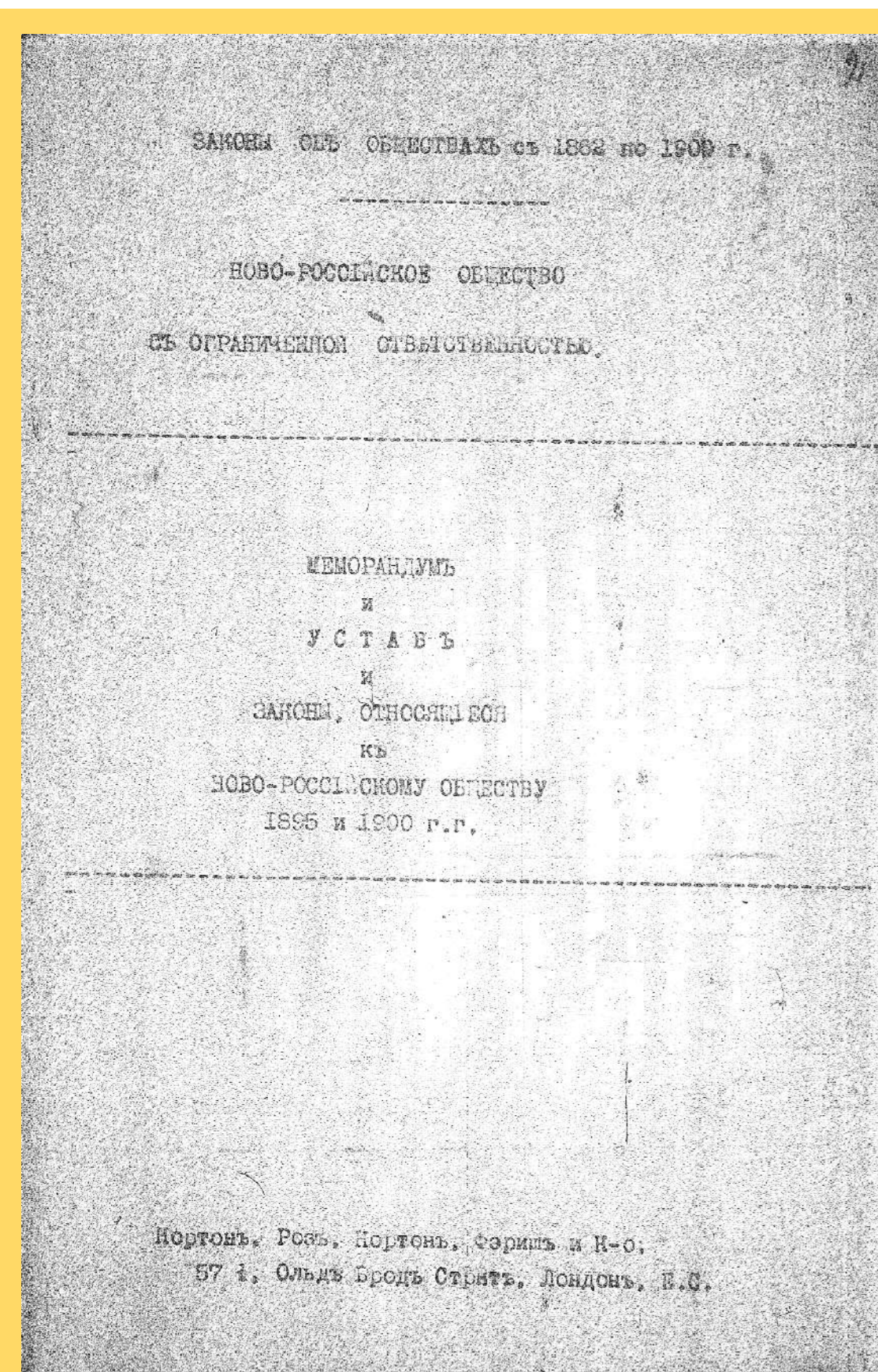
Від початку підприємство Юза будувалося як комплексне з повним виробничим циклом: до нього входили металургійний завод, копальні та 85-верстна Костянтинівська залізниця, що зв'язала Юзівку із Курсько-Харківсько-Азовською магістраллю.

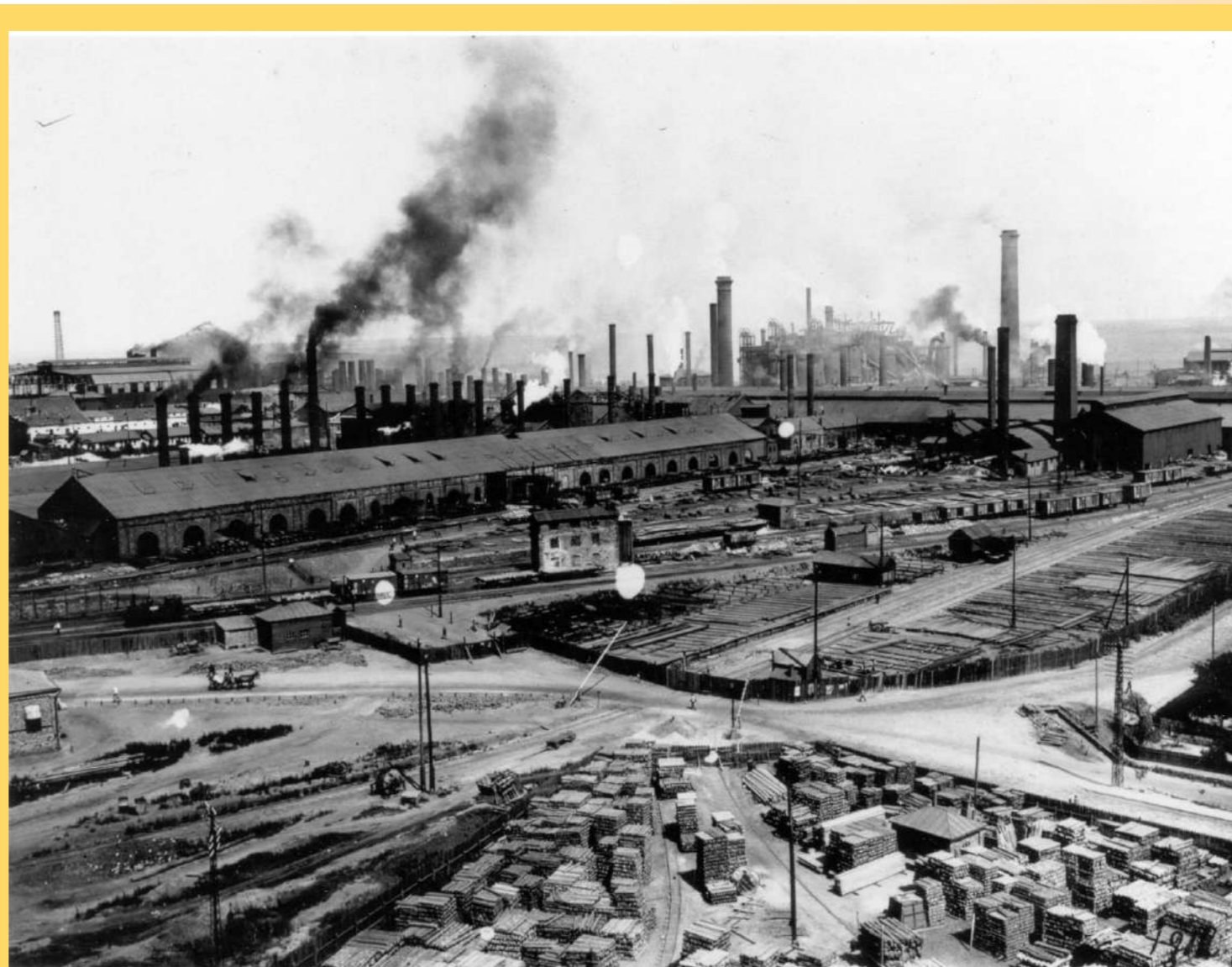
Джон Юз. 1918 рік. ДАДО, фотокаталог, Уельс, 087.JPG

Креслення загального пристрою горна і заплічок доменної печі № 4 заводу Новоросійського товариства в Юзівці. м. Юзівка, 21.101911. ДАДО, фотокаталог, С-10, 257.JPG

Титульний аркуш Меморандума, статуту та законів Новоросійського товариства. ДАДО, мікрофільми, рол. 46, 203.JPG

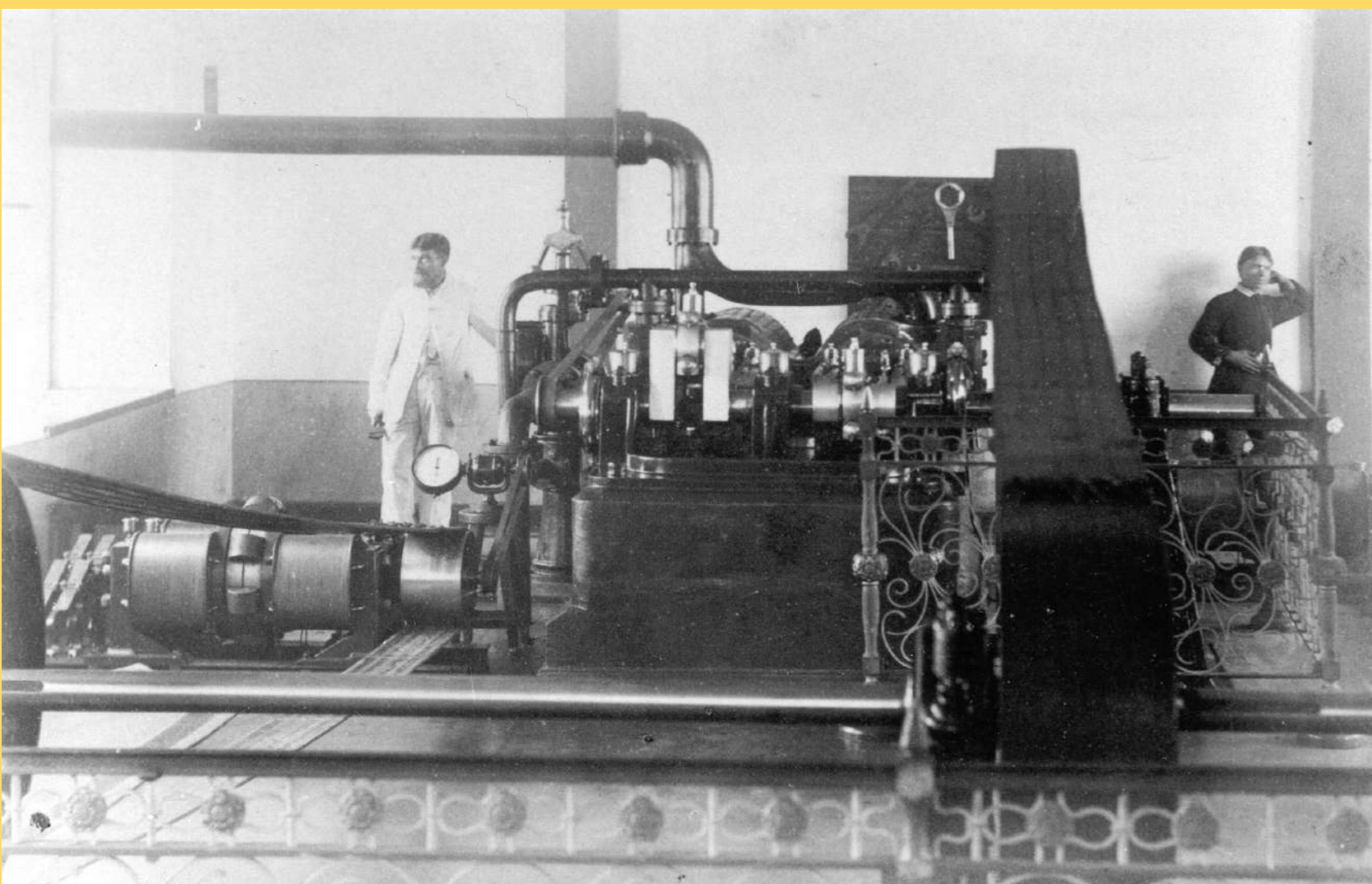
Завод "Новоросійської компанії" з боку шахти "Заводська". Нові конверторні печі (ліворуч за коксовими батареями). Доменні печі височіють в центрі за старим прокатним станом. Ливарний цех праворуч. Новий прокатний стан в центрі. м. Юзівка, 1919 рік. ДАДО, фотокаталог, Уельс, 030.JPG

Центральна шахта та коксові батареї. м. Юзівка, 1919 рік.
ДАДО, фотокаталог, Уельс, 102.JPG

Завантажувальна платформа нових конверторних печей.
м. Юзівка, 1919 рік.
ДАДО, фотокаталог, Уельс, 023.JPG

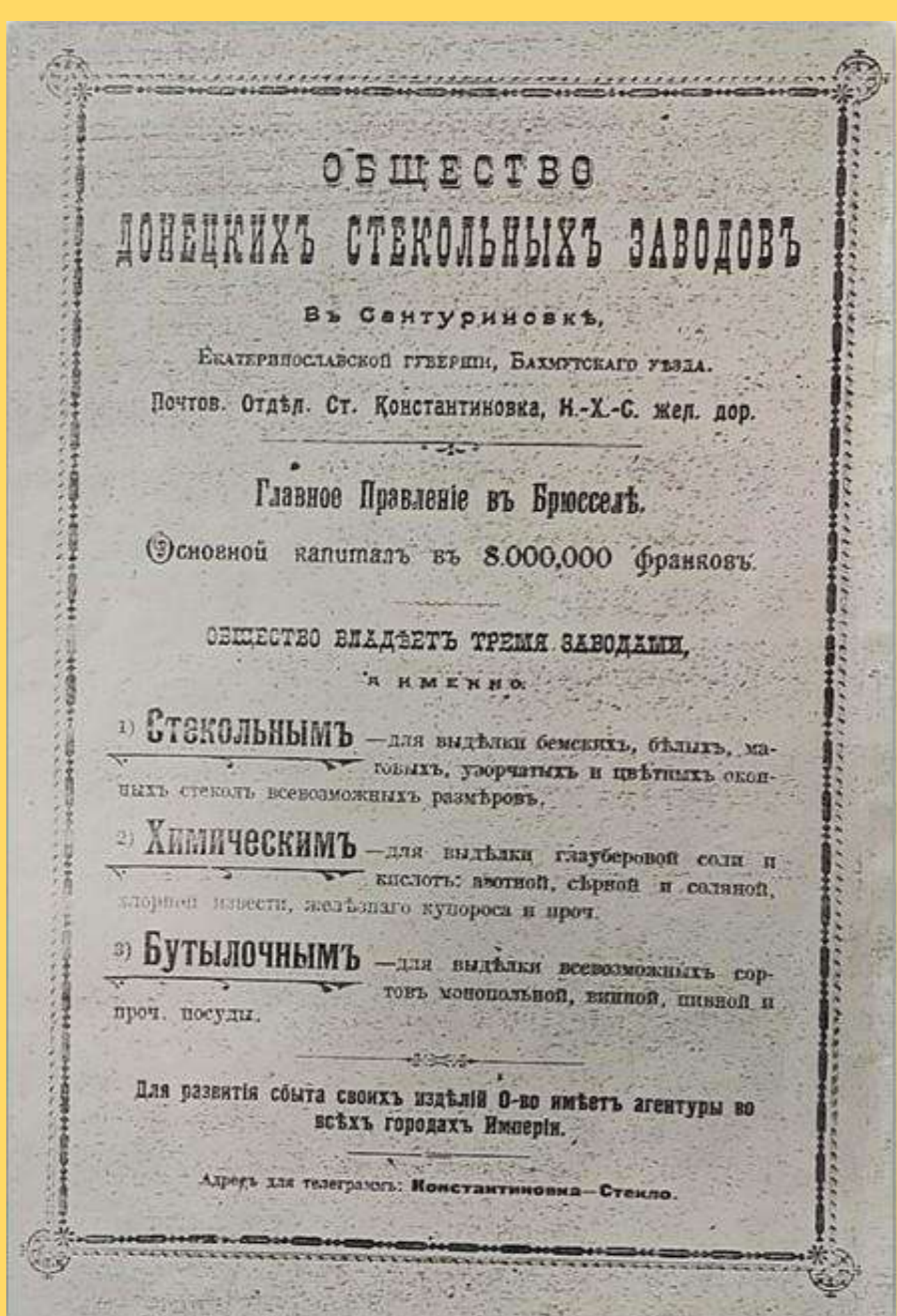

Парова машина (забезпечує вентиляцію шахт). м. Юзівка, 1918 рік.
ДАДО, фотокаталог, Уельс, 064.JPG

Ливарний цех. м. Юзівка, 1919 рік.
ДАДО, фотокаталог, Уельс, 029.JPG

У Костянтинівці бельгійці заснували Донецьке товариство скляних заводів, до складу якого входили скляний, хімічний та пляшковий заводи. Анонімне товариство дзеркальних заводів у м. Костянтинівка також бельгійське. До складу товариства входив «Дзеркальний завод». Спочатку підприємство випускало поліроване скло, дзеркала і листовий будівельний матеріал з кольорового гашеного скла - марблїта, але за короткий період часу завод розширив асортимент продукції, що випускається до 260 найменувань.

Реклама бельгійського акціонерного товариства «Донецькі скляні заводи в Сантуринівці» с. Сантуринівка (м.Костянтинівка), кінець XIX століття.
З фондів Костянтинівського міського краєзнавчого музею.

Станція Костянтинівка. Дата невідома.
Вебсайт Костянтинівської міської ради.

Поштова листівка. «Загальний вид пляшкового заводу. Товариство Донецьких Скляних Заводів. Костянтинівка, Катеринославська губернія.»
Кінець XIX ст. – початок XX ст.
З фондів Костянтинівського міського краєзнавчого музею.

Реклама Анонімного товариства дзеркальних заводів на Півдні Росії. Дата невідома.
З фондів Костянтинівського міського краєзнавчого музею.

АВИАЦИОННОЕ ОСТЕКЛЕНИЕ

ООО "Спецтехстекло А" изготавливает остекление кабин пилотов отечественных самолетов и вертолетов.

Нами освоено серийное производство стекол для самолетов: АН-2, АН-3, АН-8, АН-12, АН-22, АН-24, АН-26, АН-28, АН-30, АН-32, АН-38, АН-72, АН-74, АН-140, АН-148, АН-158, АН-178, АН-124, АН-225, ТУ-134, ТУ-154, СУ-17, СУ-25, СУ-25УБ, ЯК-40, ЯК-42, ИЛ-76, МиГ-23, МиГ-27 и вертолетов: МИ-2, МИ-6, МИ-8, МИ-10, МИ-17, МИ-24.

A-9B	T54.01.A	T54.02.A	ШО-15	ПО-24	ТСК-079М.01
ТСК-079М.02	ТСК-077М.03	ТСК-079М.05	A-1	A-2	A-11
A-3	ТСК-006	ТСК-009	A-22B, A-23B	A-10	ТСК-182М
ТСК-008	ТСК-183М	ТСК-061	E-9	E-6A	ТСК-137
ТСК-141	ТСК-143	ТСК-030	B2MH	B-06CA	ВВБП

E-9

Стекло переднее E-9 предназначено для остекления самолета МИГ-23. Является элементом конструкции неподвижной части фонаря кабины пилота и предназначено для визуального наблюдения при управлении самолетом МИГ-23 в любых погодных условиях. Комплект остекления состоит из одного изделия и сопровождается паспортом.

Види авіаційного скла, яке виготовляє правонаступник «Дзеркального заводу» ПАТ «Спецтехстекло А». Вебсайт ПАТ «Спецтехстекло А».

Химический завод. Вид внутренних фасадов. Общество Донецких Стекольных Заводов. Константиновка, Екатеринославской губ.

Поштова листівка. «Хімічний завод. Вид внутрішніх фасадів. Товариство Донецьких Скляних Заводів. Костянтинівка, Катеринославська губернія.» Кінець XIX ст. – початок XX ст.
З фондів Костянтинівського міського краєзнавчого музею.

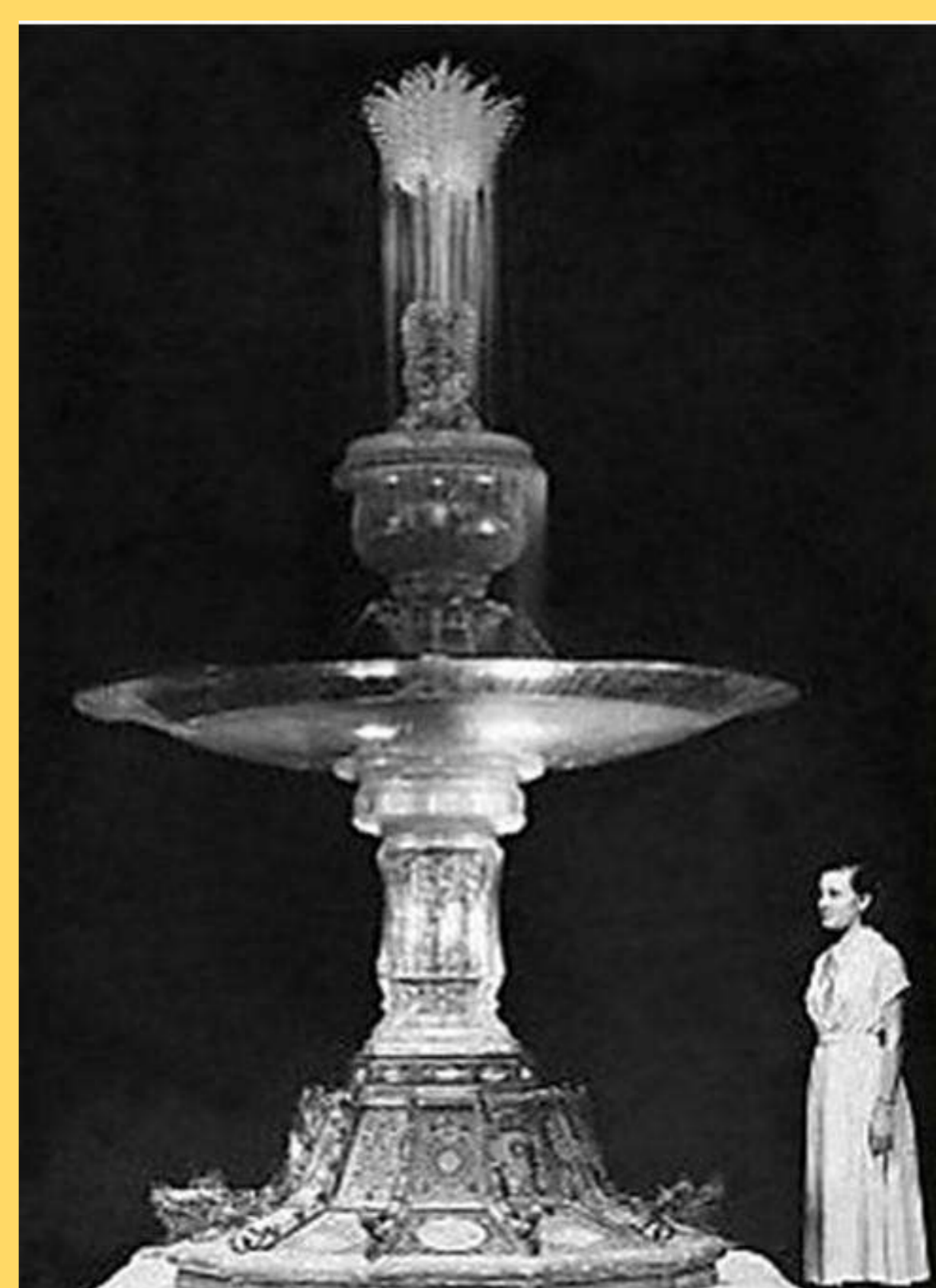

Стекольный завод. Прямыльные печи. Общество Донецких Стекольных Заводов. Константиновка, Екатеринославской губ.

Поштова листівка. «Скляний завод. Прямыльні печі. Товариство Донецьких Скляних Заводів. Костянтинівка, Катеринославська губернія.» Кінець XIX ст. – початок XX ст.
З фондів Костянтинівського міського краєзнавчого музею.

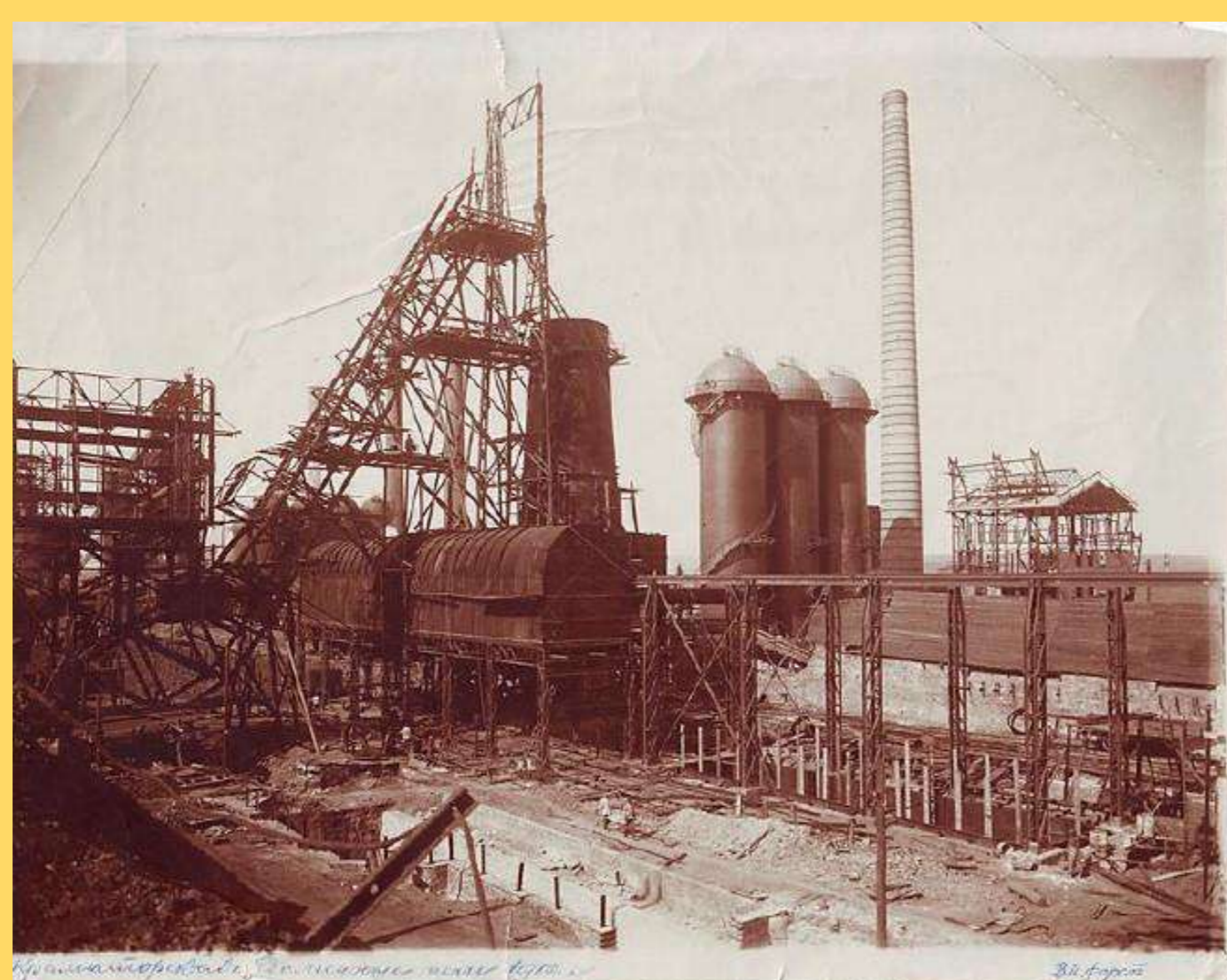
Авиационное остекление	Строительное остекление
Судовое остекление	Стекла смотровые для промышленных и бытовых установок
Стекло для автомобилей и спецтехники	Товары народного потребления
Остекление для жд	Индивидуальные проекты
Бронированное остекление	Пустостойкое стекло

Асортимент виробів ПАТ «Спецтехстекло А» правонаступник «Дзеркального заводу», заснованого бельгійцями). Вебсайт ПАТ «Спецтехстекло А».

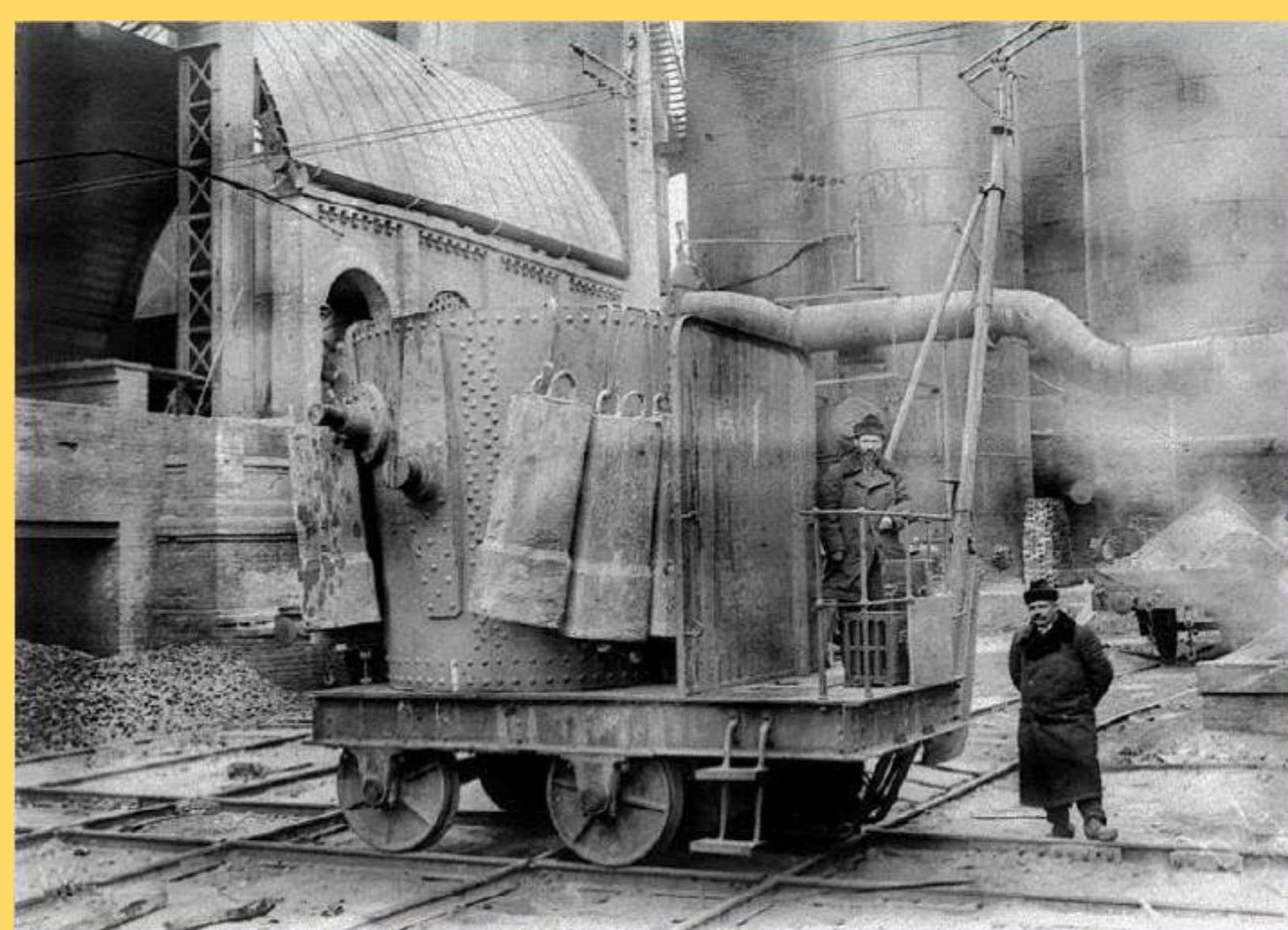

Кришталевий фонтан, за проектом скульптора В.Чайкова та інженера Ф. Ентеліса, виготовлений на заводі «Автоскло» (правонаступник «Дзеркального заводу», заснованого бельгійцями), на всесвітній виставці у Нью-Йорку. 1939 рік.
З фондів Костянтинівського міського краєзнавчого музею.

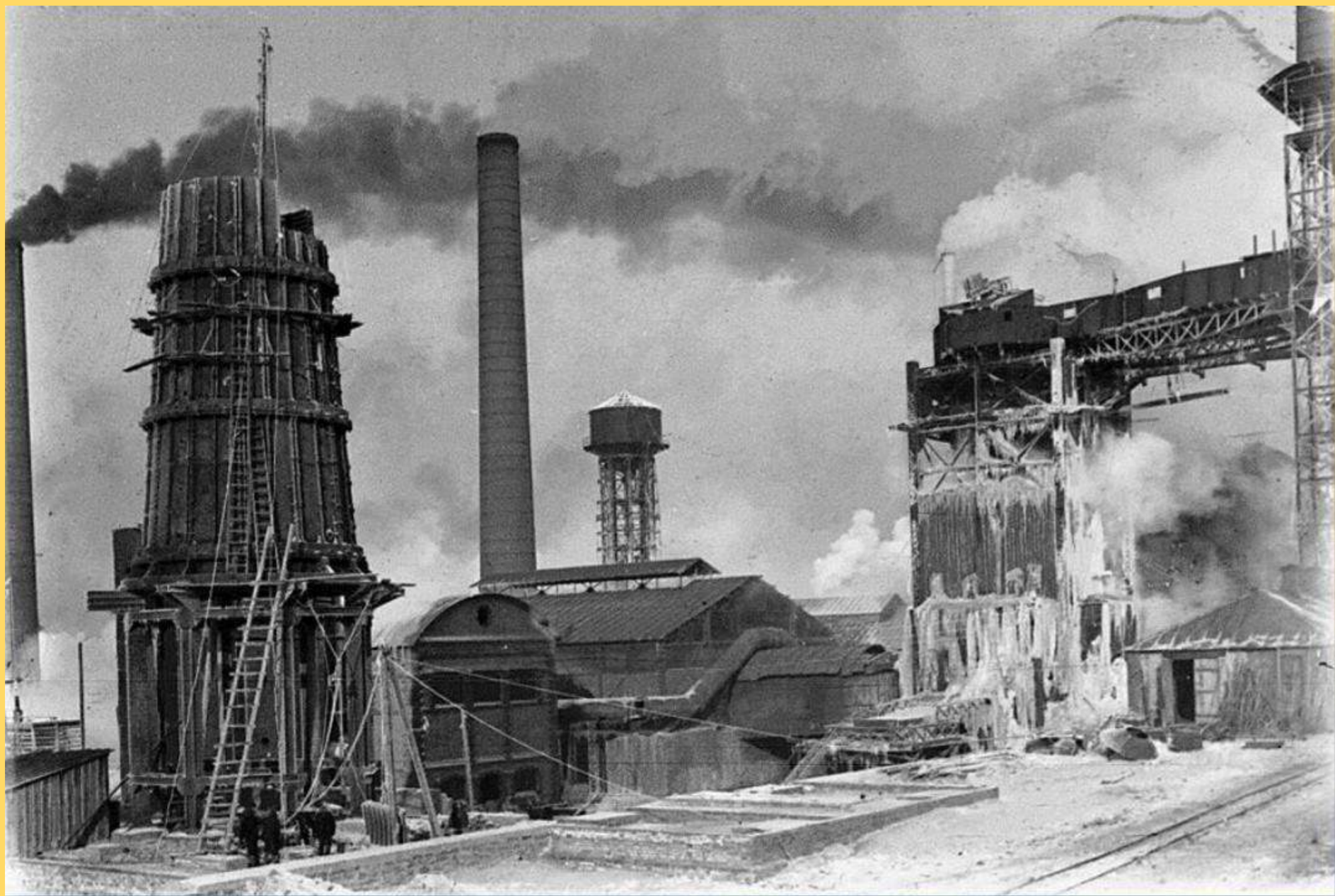
До розбудови Донбасу доклали зусиль також французи та німці. У серпні 1898 року німецькою машинобудівною фірмою «В.Фіцнер і К.Гампер» на заводі «Краматорського металургійного товариства» задуті доменні печі №1 та №2, в результаті чого отримано перший чавун. У 1898 році французьким Генеральним товариством чавуноплавильних залізобудівних і сталеливарних заводів у с. Макіївці збудовано металургійний завод (з 1910 року мав назву Завод «Уніон»). У червні 1899 року почала діяти перша доменна піч цього заводу потужністю 115 тон чавуну на добу. Завод випускав металопрокат і труби.

Доменні печі «Краматорського металургійного товариства». Станція Краматорська, 1910 рік.
Музей історії м. Краматорська

Перший електровоз на Краматорському металургійному заводі. м. Краматорськ, 1910 рік.
ЦДКФФА ім. Г.С. Пшеничного, 5-1446

Будівництво доменної печі № 2 на металургійному заводі «Уніон». с. Макіївка. 1911 рік.
ЦДКФФА ім. Г.С. Пшеничного, 4-5705

Мартенівський цех «Краматорського металургійного товариства». Станція Краматорська, 24.11.1918.
Музей історії м. Краматорська

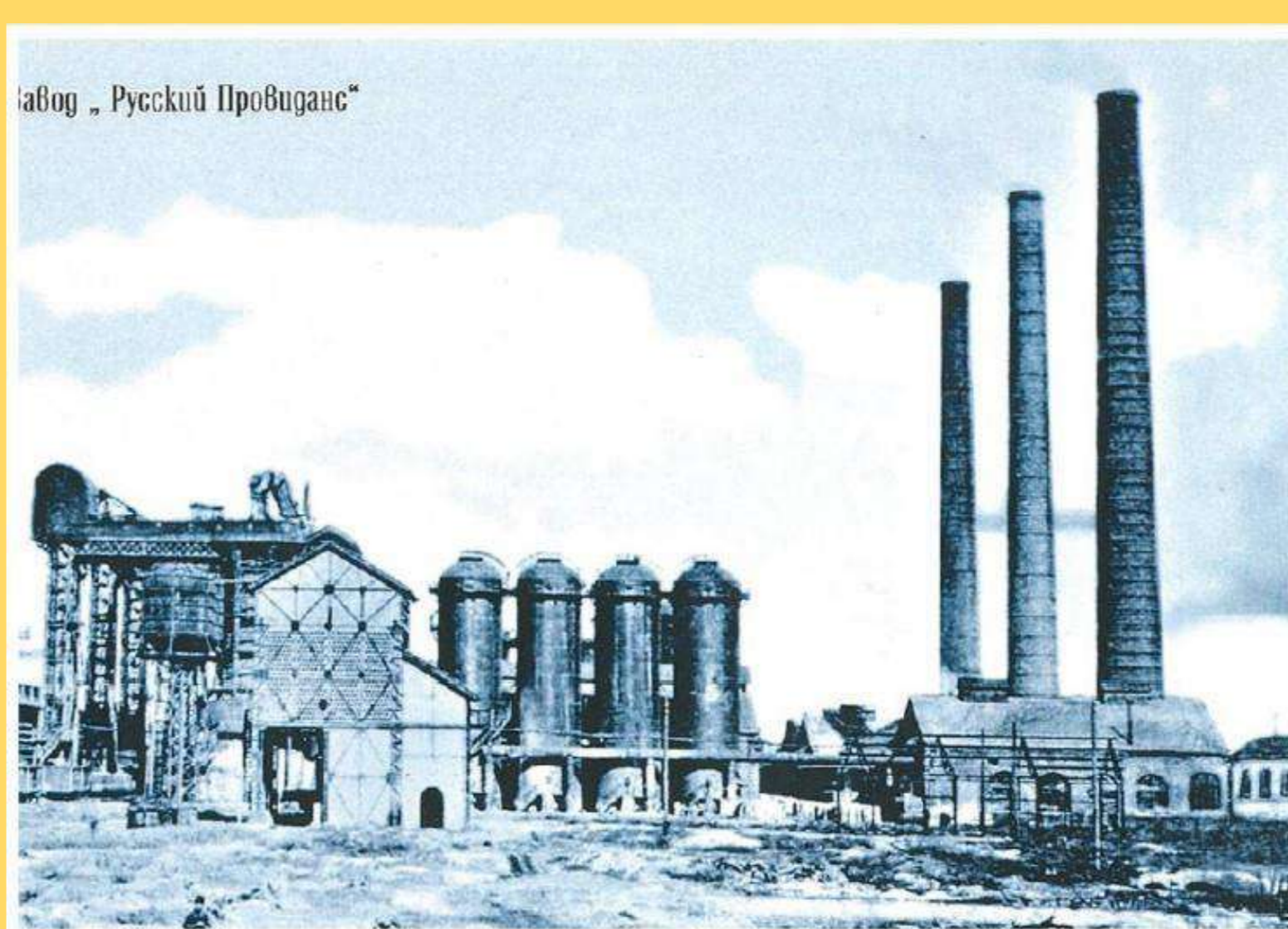
На півдні Донбасу становлення промисловості почалося у 1897 році, коли Нікополь-Маріупольським гірничо-металургійним товариством (засновники О.Ю. Ротштейн із Пруссії та Е.Д. Сміт з США) для заводу «Нікополь» у США було придбано та перевезено до Маріуполя металургійний завод із трубозварювальним цехом. У тому ж році видав першу продукцію трубний цех. Одночасно зводилися дві домни, нові мартени, прокатні стани, ливарний, механічний та інші допоміжні і ремонтні цехи. На повну потужність завод став працювати у 1899 році.

У 1899 році у Маріуполі бельгійським акціонерним товариством «Провіданс» запущено завод «Руський Провіданс» за 5 кілометрів від заводу «Нікополь». Основна продукція заводу – чавун, листовий та різний сортовий метал: балки, рейки, кутники, круглі та квадратні профілі.

Лише за десятиліття обидва заводи перетворилися на промислових гігантів із понад дев'ятитисячним робітничим колективом.

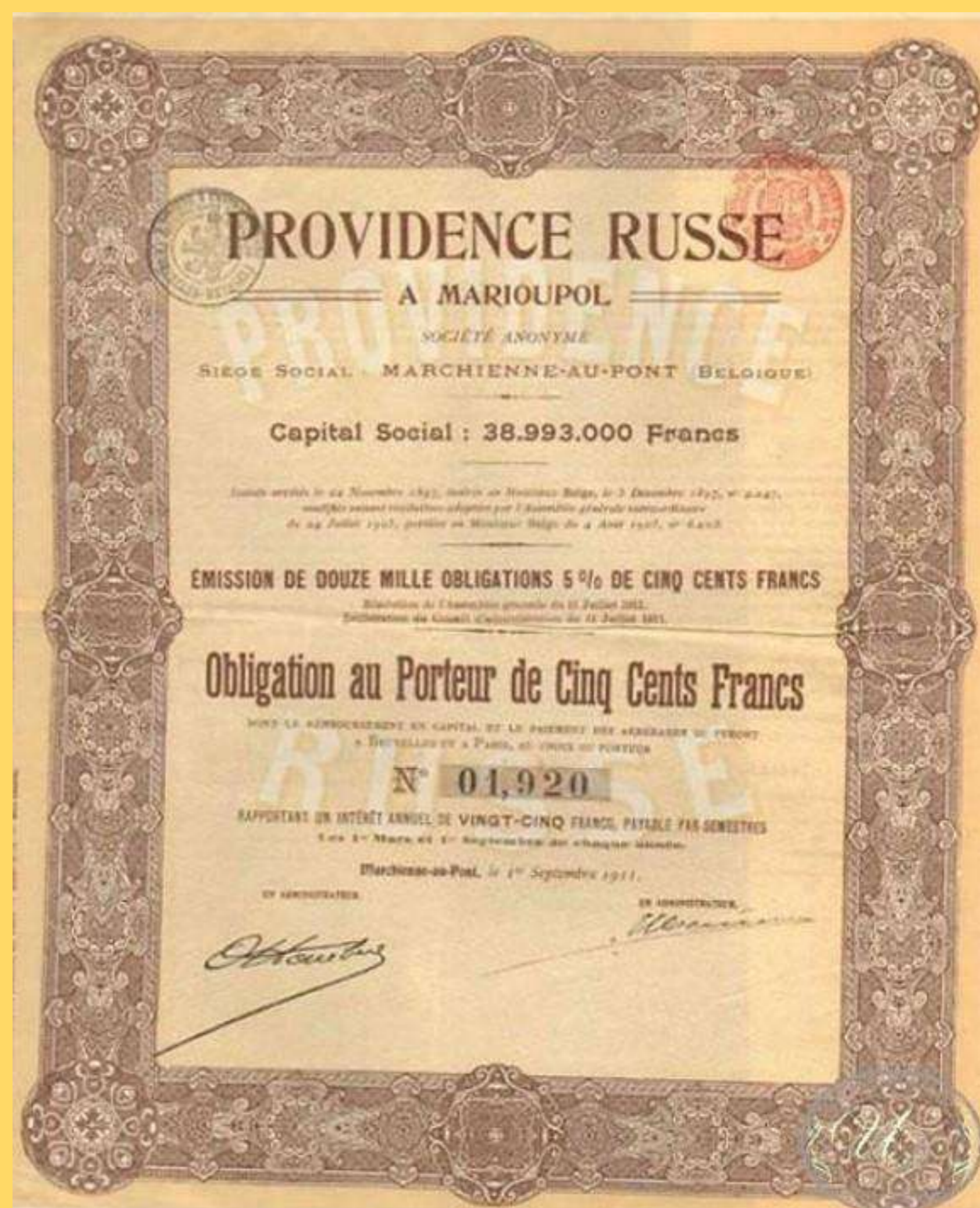
Ливарна майстерня Нікополь-Маріупольського заводу.
м. Маріуполь. 1902 рік. Музей ПРАТ «ММК ім. Ілліча»

Завод «Руський Провіданс». м. Маріуполь. Дата невідома.
Музей ПРАТ «ММК ім. Ілліча»

Механічна майстерня Нікополь-Маріупольського заводу. м. Маріуполь. 1902 рік.
Музей ПРАТ «ММК ім. Ілліча»

Акція заводу «Руський Провіданс». м. Маріуполь. Дата невідома.
Музей ПРАТ «ММК ім. Ілліча»